

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Broj: 02/1-33-18327-2/23
Tuzla, 12.09.2023. godine

Na osnovu člana 5. i 29. Zakona o Vladi Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 17/00, 1/05, 11/06, 13/11 i 15/17), Vlada Tuzlanskog kantona na sjednici održanoj dana 12.09.2023. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Prihvata se Informacija o obezbjeđivanju rezerve krvi za potrebe liječenja građana u Tuzlanskom kantonu sa osvrtom na status dobrovoljnih davalaca krvi i mogućnosti obezbjeđenja krvi kao lijeka za 2022. godinu.

II

Informacija iz tačke I ovog Zaključka uputit će se Skupštini Tuzlanskog kantona na razmatranje.

DOSTAVITI:

- 1 x Skupštini Tuzlanskog kantona
- 1 x Ministarstvu zdravstva
- 1 x Evidenciji
- 1 x a/a

PREMIJER KANTONA

Irfan Halilagić

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

TUZLANSKI KANTON
MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

TUZLA CANTON
MINISTRY OF HEALTH

**Informacija
o obezbjeđivanju rezerve krvi za potrebe liječenja građana
u Tuzlanskom kantonu sa osvrtom na status dobrovoljnih
davalaca krvi i mogućnosti obezbjeđenja krvi
kao lijeka za 2022. godinu**

Septembar 2023. godine

1. Uvod

Blagovremeno i količinski adekvatno prikupljanje i snabdjevanje sa sigurnom krvlju i lijekovima dobijenih od krvi ili krvne plazme je od vitalnog značaja za funkcionisanje zdravstvenog sistema.

Shodno članu 2. Zakona o krvi i krvnim pripravcima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 09/10) prikupljanje, testiranje, prerada, čuvanje, distribucija i upotreba krvi i krvnih sastojaka u Federaciji vrši se u skladu sa direktivama Evropske unije, preporukama Svjetske zdravstvene organizacije, preporukama Vijeća Evrope, dobrom laboratorijskom, proizvođačkom i kliničkom praksom, kao i drugim propisima iz ove oblasti.

Preporuke Svjetske zdravstvene organizacije, kao i Direktiva 2002/98/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta Evrope o postavljanju standarda kvaliteta i bezbjednosti u prikupljanju, testiranju, obradi, čuvanju i distribuciji krvi i komponenata od krvi, amandman na ovaj dokument Direktiva 2001/83/EC, kao i Preporuke Savjeta Evrope No.R(88)4 i No.(95)15 koje sadrže tehničke smjernice o pripremi, korištenju i obezbjeđivanju kvaliteta komponenata krvi, jasno ukazuju na potrebu formiranja i unapređenja dobro organizovanih službi za transfuziju krvi sa prepoznatljivim standardima kvaliteta.

Prema Direktivama EU, obezbjeđenje adekvatnih količina sigurne krvi i krvnih komponenti, kao lijekova humanog porijekla, predstavlja nacionalni interes.

Transfuzijsku djelatnost obavljaju zdravstvene ustanove koje prikupljaju krv, zajedno sa humanitarnim organizacijama, klubovima i udruženjima dobrovoljnih davalaca krvi, čuvaju i distribuiraju krv i krvne komponente, osiguravaju stanovništvu, zdravstvenim i drugim ustanovama lijekove proizvedene iz krvi, obavljaju dijagnostička ispitivanja i transfuzijsko liječenje. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", br. 46/2010 i 75/2013) je utvrđeno da se transfuziološka djelatnost može obavljati za područje kantona, od strane kantonalnog zavoda za transfuziološku medicinu, odnosno bolničke stanice za transfuziološku medicinu.

2. Potrebe za krvlju i krvnim komponentama

Pema preporuci Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) da bi zdravstvena služba normalno funkcionisala potrebno je godišnje obezbjeđiti:

- Više od 50 davanja krvi na 1000 stanovnika
- 20000-40000 IU FVIII po jednom hemofiličaru
- 100-200 kg albumina na 1000000 stanovnika
- Iz 20-30% sakupljenih jedinica krvi pripremiti koncentrate trombocita

Za normalno funkcionisanje zdravstvenog sistema treba obezbjeđiti 5 donacija krvi na 100 stanovnika. Kako bi JZU UKC mogao normalno funkcionisati, a ovaj vid liječenja bio dostupan svima onima kojima je potreban, neophodno je u toku godine obezbjeđiti najmanje 3 donacije krvi na 100 stanovnika tj. da 3% stanovništva Tuzlanskog kantona uđe u program darivanja krvi.

3. Institucije i organizacije koje se bave obezbjeđenjem krvi za liječenje

Transfuzijsku djelatnost na Tuzlanskom kantonu obavljaju Poliklinika za transfuziologiju JZU UKC- Tuzla i Odsjeka za transfuziju JZU Opće bolnice „ dr.Mustafa Beganović“Gračanica.

3.1 Poliklinika za transfuziologiju UKC-a Tuzla

Poliklinika za transfuziologiju najveća je organizaciona jedinica unutar JZU UKC-a Tuzla koja obavlja dijagnostička ispitivanja i transfuzijsko liječenje. Djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o krvi i krvnim sastojcima. Poliklinika se bavi prikupljanjem krvi, proizvodnjom, čuvanjem i distribuiranjem krvi i krvnih pripravaka osiguravajući stanovništvu i drugim zdravstvenim ustanovama lijekove proizvedene iz krvi. U svome radu prati i koristi se direktivama Evropske unije, preporukama Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), preporukama Vijeća Evrope koje reguliraju rad ustanova koje se bave transfuzijskom medicinom, preporukama Međunarodnog udruženja banaka krvi (ISBT), dobrom laboratorijskom, proizvođačkom i kliničkom praksom kao i drugim propisima iz ove oblasti.

Prilikom planiranja obezbjeđenja stabilnih rezervi krvi i plana akcija davanja krvi na području Tuzlanskog kantona, Poliklinika se rukovodi i sljedećim kriterijima: brojem stanovnika na području Tuzlanskog kantona, kapacitetom JZU UKC-a Tuzla, iskustvom u potrošnji krvi i krvnih pripravaka u ranijem periodu, mogućim incidentnim situacijama i perspektivom razvoja JZU UKC-a Tuzla. Plan akcija davanja krvi rađen je u saradnji sa Općinskim i Gradskim organizacijama Crvenog križa sa područja Tuzlanskog Kantona. Akcije davanja krvi planirane su na teritorijalnom principu u mjesnim zajednicama, srednjim školama, fakultetima, preduzećima i drugim ustanovama.

Tabela 1: Broj stanovnika (stanje sredina godine, podaci Federalnog zavoda za statistiku od 31.08.2022) i planirani broj akcija prikupljanja krvi putem planiranih akcija dobrovoljnog davalatstva za 2022. godinu- UKC Tuzla

OPĆINA	BROJ STANOVNIKA	BROJ PLANIRANI H AKCIJA	PLANIRANI BROJ JEDINICA KRVI	BROJ REALIZIRANI H AKCIJA	BROJ VANREDNIH AKCIJA	BROJ OTKAZANIH AKCIJA
Banovići	22.130	6	669	6	0	0
Čelić	9.675	4	293	4	0	0
Doboj	9.693	4	293	4	0	0
Gračanica	44.493	7	1342	6	1	2
Gradačac	38.358	10	1157	10	4	0
Kladanj	11.306	3	342	2	0	1
Kalesija	32.271	5	973	5	0	0
Lukavac	42.084	19	1276	20	1	0
Sapna	10.307	3	312	3	0	0
Srebrenik	38.960	4	1177	5	1	0
Teočak	6.923	4	209	4	0	0
Tuzla	108.073	97	3256	117	22	2
Živinice	57.665	14	1733	19	6	1
UKUPNO	431.938	180	13 032	205	35	6

Tabela 2: Prikaz rezultata POA (Planski organiziranih akcija) darivanja krvi za 2022. godinu na području TK-a

OPĆINA	PLANIRANI BROJ JEDINICA KRVI	BROJ PRIJAVLJENIH DAVALACA	BROJ ODBIJENIH DAVALACA	BROJ DAVALACA KOJI SU DALI KRV	OSTVARENJE PLANA
Banovići	669	594	120	474	70,8%
Čelić	293	150	44	106	36,1 %
Doboj I.	293	82	29	53	18 %
Gračanica	1342	264	87	177	13,1 %
Gradačac	1157	461	92	369	31,8 %
Kalesija	973	166	54	112	11,5 %
Kladanj	342	151	37	114	33,3%
Lukavac	1276	906	171	735	57,6 %
Sapna	312	77	20	57	18,2 %
Srebrenik	1177	293	94	199	16,9 %
Teočak	209	50	14	36	17,2 %
Tuzla	3256	1552	463	1089	33,4%
Živinice	1733	711	167	544	31,3 %
UKUPNO	13 032	5457	1392	4065	29,93%

U planski organiziranim akcijama dobrovoljnog davanja krvi pod okriljem Poliklinike za transfuziologiju u 2022. godini bilo je :

- 5 457 prijavljenih davaoca
- 4 065 je moglo dati krv
- 1 392 nije moglo dati

Planom akcija bilo je predviđeno da se organizuje **180** akcija darivanja krvi, od kojih je 6 otkazano. Pored planiranih, organizovano je dodatnih **36** akcija, tako da je u 2022. godini realizovano ukupno **205** akcija darivanja krvi.

Samoinicijativno u polikliniku za trnasfuziologiju za darivanje krvi javilo se **3991** lice sa područja našeg i drugih kantona.

Kriterije za darivanje nije zadovoljilo **755** lica, tako da je kroz ovaj vid darivanja prikupljeno **3236** jedinica krvi.

Radi nedostataka krvih pripravaka određenih krvnih grupa (najčešće se radilo o nedostatku dovoljnih količina koncentrata trombocita) moralo se insistirati na takozvanim ciljanim davaocima krvi i kroz ovakav vid davalaštava za darivanje krvi javilo se **5656** lica, od koji za darivanje krvi nije bilo podesno njih **1601**.

Po pozivu iz Polilinke za transfuziologiju za darivanje trombocita javila su se **103** lica, dok je trombocite darovalo **91** lice.

Uzevši u obzir sve oblike darivanja krvi, od ukupnog broja onih kojih su pristupili davanju krvi (**15.0207**) za darivanje krvi nije bilo podesno **3760** a krv je darovalo **11.447**.

3.2 Odsjek za transfuziju JZU Opća bolnica "Dr. Mustafa Beganović" Gračanica

Zbog povećanih potreba za krvlju i krvnim preparatima za potrebe specijalne bolnice „Medical Institut Bayer” Tuzla, akcije darivanja krvi se organizuju i u Opštoj bolnici „Dr. Mustafa Beganović” Gračanica.

Odsjek za transfuziju Opće bolnice “Dr Mustafa Beganović” Gračanica ima jedan stacionarni punkt, a prikupljanje krvi se vrši samo u prostorijama službe, jer rad na terenu iz tehničkih razloga nije moguć.

Na osnovu dostavljenih podataka za 2022. godinu u Odsjeku za transfuziju Opće bolnice Gračanica evidentirano je **1522** davalaca krvi, od kojih:

- **432** su bili dobrovoljni davaoci krvi,
- **911** porodično-ciljani davaoci krvi
- **179** su odbijeni davaoci krvi

3.3 Organizacije koje učestvuju u akcijama dobrovoljnog davanja krvi i animiranju stanovništva- Crveni krst Tuzlanskog kantona

Crveni krst Tuzlanskog kantona (CKTK) je Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona dostavio izvještaj o aktivnostima i rezultatima za 2022. godinu. Sve aktivnosti na programu dobrovoljnog davalatstva krvi u 2022. godini realizovane su u saradnji sa Poliklinikom za transfuziologiju UKC Tuzla, u skladu sa Planom i programom akcija dobrovoljnog davanja krvi.

Crveni križ Gračanica sprovodi aktivnosti promocije i organizacije darivanja krvi za potrebe JZU Opća bolnica “Dr Mustafa Beganović” Gračanica.

Ponovno je apostrofirana činjenica da za potrebe realizacije ovog programa ne postoji sistemski uređen način finansiranja, već da se sve aktivnosti realizuju putem vlastitih sredstava gradskih/općinskih i kantonalne organizacije Crvenog krsta. Tokom 2022. godine nastavljeno je sa nagrađivanjem višestrukih dobrovoljnih davalaca krvi.

U septembru 2022. godine u Kladnju su održani 13. federalni susreti dobrovoljnih davalaca krvi na kojima su se okupili humanisti iz Federacije Bosne i Hercegovine, a koji su krv dali 50, 75 100 i više puta. Za davaoce sa područja Tuzlanskog kantona dodjeljena su 4 Zlatna znaka, 7 Srebrnih znakova i 10 Srebrnih plaketa.

Povodom Međunarodnog dana dobrovoljnih davalaca krvi, Crveni križ TK sa Crvenim križem Grada Tuzle i Poliklinikom za transfuziologiju organizovao je dodatnu akciju davanja krvi na gradskom trgu u Tuzli, što je iskorak u kreiranju akcija dobrovoljnog davanja krvi. Akciji su se odazvale **102** osobe, a **81** je darovala krv.

4. Zbirna informacija o broju dobrovoljnih davalaca krvi

Na osnovu navedenih podataka dolazi se do sljedećih informacija:

- Ukupan broj dobrovoljnih davalaca krvi na (u svim vidovima davalatstva) nivou TK-a u 2022. godini (UKC i Opšta bolnica Gračanica i Crveni križ) - **12 871** što je za 6.660 davaoca više nego za 2021. godinu.
- Kriterije za davanje krvi nije ispunilo **3960** davalaca krvi

5. Analiza i ocjena stanja u oblasti obezbjeđenja uslova za dugoročno i plansko prikupljanje krvi

- Promocija dobrovoljnog davanja krvi se skoro isključivo provodi u organizaciji Crvenog križa Tuzlanskog kantona, kroz razne aktivnosti i projekte. Obzirom na nepostojanje stalnog i definiranog izvora neophodnih novčanih sredstava za realiziranje ovih aktivnosti smatramo da su postignuti rezultati maksimalno što se može postići u datim uslovima.
- Neophodan cilj svih budućih promotivnih aktivnosti mora biti omasovljenje dobrovoljnog davalatstva krvi kroz planski organizirane akcije, koje su najpogodnije u smislu blagovremene i adekvatne pripreme krvi i lijekova od krvi za primjenu.
- Konstantan cilj mora biti očuvanje stalnih, sigurnih davalaca krvi, koji su iz populacije niskog rizika od mogućeg prenosa zaraznih bolesti, a kroz dodatno proširenje pogodnosti i beneficija koje društvo može pružiti dobrovoljnim davaocima krvi kao vid zahvalnosti i poštovanja.

ZAKLJUČCI

1. Raspoloživost krvi i lijekova od krvi je i dalje na nezadovoljavajućem nivou.
2. Broj davaoca krvi kroz planski organizirane aktivnosti ne prati porast potreba za lijekovima proizvedenim iz ljudske krvi.
3. Nedovoljno uključivanje stanovništva u planski organizirane akcije dovodi do povećane potrebe za tzv. ciljano-porodičnim davanjem krvi, kao i samoinicijativnim prijavljivanjem građana nakon javnih poziva.
4. Ciljano- porodično davalatstvo otežava blagovremenu i adekvatnu pripremu i upotrebu krvi i lijekova od krvi, pogotovo u hitnim situacijama.
5. Veliki broj dobrovoljnih davalaca krvi iz privrednih društava ne daje krv iz razloga nerazumijevanja poslodavca za izostanak sa posla u vrijeme dana davanja krvi.
6. Obrazovne ustanove koje bi trebalo da su veliki rezervoar davalatstva krvi ne sudjeluju u zadovoljavajućem broju u pogledu obezbjeđenja krvi za liječenje građana Tuzlanskog kantona.
7. Mali broj tzv. "privilegija" koje imaju dobrovoljni davaoci krvi, a koje treba u umjerenim količinama biti obezbijeđeno od strane sistema vjerovatno je sa svoje strane dovelo do tzv. depresije u dobrovoljnom davalatstvu krvi.
8. Realizacija planiranih akcija u što većem procentu se nameće kao imperativ, da bi se postigla konstantnost količine raspoloživih jedinica krvi.

9. U narednom periodu morat će se primjenjivati model kombiniranog, dobrovoljnog, planski organiziranog i ciljanog – porodičnog davalaštva krvi kako bi se pacijentima omogućilo potrebno transfuzijsko liječenje .

PRIJEDLOG MJERA

1. Formirati Koordinaciono tijelo koje bi sačinjavali predstavnici Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona Zavoda za transfuziologiju JZU UKC Tuzla, Crvenog križa Tuzlanskog kantona koje bi konkretno radilo i dalje na realizaciji Planski organizovanih akcija, stvaranju i realizaciji plana promotivnih aktivnosti, i rješavalo sva tekuća pitanja koja mogu uticati na realizaciju svih aktivnosti koje se tiču dobrovoljnog davalaštva.
2. Iznaci mogućnost trajnog i stabilnog finansiranja promotivnih i drugih aktivnosti Crvenog kiža Tuzlanskog kantona kada je u pitanju dobrovoljno davalaštvo krvi.
3. Zadužiti Radio-televiziju Tuzlanskog kantona za izradu promotivnih klipova koji bi bili besplatno ustupljenji drugim medijskim kućama na području kantona.

Broj: 13/1-33-018327-1/23
Datum: 04.09.2023 godine

MINISTAR

Dužanka Bećirović
Prim.dr. Dužanka Bećirović